

نگاهی به کارکردهای فرهنگی، اجتماعی مساجد به بهانه ۳۱ مردادماه روز جهانی مساجد

مساجد کانون همدلی و انسجام اجتماعی

مریم زاهدی

خبرنگار چارویاری

بخشی از خاطرات کودکی ما با حضور در مسجد محله، گره خورده است. برگزاری هیأت در مناسبت‌های گوناگون و همراهی با یکدیگر برای تدارکات این هیأت‌ها بچه‌ها را از هرسن و سالی به مسجد محله می‌کشید و روحانی مسجد و بزرگ‌ترها سعی می‌کردند با مسئولیت‌دادن به هر کدام از این بچه‌ها باعث شوند تا شوق حضور در مسجد میان آنها تقویت شود. گاهی بین بچه‌ها برای اذان، اقامه و

مکبر شدن رقابتی سخت درمی‌گرفت. به همین دلیل هم همیشه روحانی و بزرگ‌ترها برای مان نوبت می‌گذاشتند یا هر کس که کارهایش را بهتر انجام می‌داد، قرائت قرآنش بهتر یا سوره جدیدی را از حفظ کرده بود می‌توانست به عنوان جایزه مکبر نماز جماعت شود. تابستان‌ها هم که اغلب مساجد پایگاه‌های تابستانی داشتند و همه بچه‌های محله را جمع می‌کردند تا هم بچه‌ها چیزی یاد بگیرند و هم اوقات فراغت‌شان پربارتر و با خاطرات

خوب از مسجد و اهالی آن برگزار شود. هنوز هم خیلی از ما ارتباط مان را با مسجد محله حفظ کرده‌ایم و این ارتباط به شرکت در مراسم و نماز جماعت محدود نمی‌شود. مساجد یک جوهرایی قلب محلات ایران هستند. جایی که هم صندوق قرض‌الحسنه برقرار است و هم دختر و پسرهای مومن و مذهبی را برای آغاز یک زندگی به یکدیگر معرفی می‌کنند و هم چشم فقرا و بی‌بضاعتان به دریافت کمک‌های بی‌منت و بی‌ریای مردمی به این مکان‌های مقدس است.

روز جهانی مساجد چه روزی است؟

۲۱ آگوست هر سال مصادف با ۳۱ مرداد، روز جهانی مساجد نام‌گذاری شده است. در سال ۱۳۴۸ در چنین روزی مسجد الاقصی توسط صهیونیست‌ها به آتش کشیده شد. یک جریان مسیحی صهیونیستی در آمریکا شکل گرفته که اعتقاد دارد ایرانی مسجد الاقصی و ساخت معبد سوم سلیمان، شرط ظهور حضرت مسیح (ع) است و در غیر این صورت ایشان ظهور نمی‌کنند. بر پایه این اعتقاد مسجد الاقصی توسط صهیونیست‌ها به آتش کشیده شد. مسجد الاقصی در اسلام، دومین مسجد به شمار می‌آید و از نظر درجه اهمیت، پس از مسجد الحرام و مسجد النبی قرار می‌گیرد. واقعه معراج پیامبر گرامی اسلام (ص) و نمازگزاران دیگر پیامبران به امامت ایشان در مسجد الاقصی موجب شده تا محبوبیت این مکان مقدس نزد مسلمانان دوچندان شود.

کانون انسجام و همدلی

در سال‌های اخیر هم اگرچه با گسترش فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، نقش مساجد نسبت به گذشته کم‌رنگ‌تر و تریبون و رسانه منبر نسبت به رسانه‌های دیگر اثرگذاری‌شان کمتر شده اما هنوز هم مساجد قلب محلات محسوب می‌شوند و همچنان هستند مساجد فعالی که کانون وفاق و همدلی اعضای محله به شمار می‌روند و هم محلی‌ها و هم مسجدی‌هایی که مانند یک خانواده بزرگ در کنار هم حضور دارند و یکدیگر را حمایت می‌کنند. بر این اساس هم محله‌ای‌ها با حضور در مراسم معنوی و نماز جماعت مسجد از حال یکدیگر باخبر می‌شوند و اگر روزی مشکلی برای یکی از اهالی محل به وجود بیاید همه اهل محل با محوریت مسجدی‌ها به یکدیگر کمک می‌کنند تا زودتر مشکلات حل شود.

اهمیت مساجد در اسلام

مسجد نخستین مرکز و پایگاهی است که به منظور عبادت و پرستش خدای یگانه در زمین بنا نهاده شد و پیش از آن، عبادتگاه دیگری که کانون عبادت و نیایش موحدان و خداپرستان باشد، وجود نداشته است. نکته جالب توجه اینکه، خداوند به جهت اهمیت و فضیلت مساجد بر دیگر مکان‌ها، مسجد را به خود منسوب کرده و متعلق به خود دانسته است تا مزیت آن بر دیگر مکان‌ها روشن شود. از پیامبر اکرم (ص) روایت شده است که خداوند فرمود: «مساجد خانه‌های من در زمینند، همانگونه که ستارگان برای اهل زمین می‌درخشند، مساجد نیز برای اهل آسمان نور افشانی می‌کنند.» در ساختار نظام اسلامی و مطابق آنچه که رسول خدا (ص) بنا گذاشته‌اند، مسجد مرکز هدایت و فرماندهی جامعه مسلمانان بود. همچنان‌که پیامبر با ورود به مکه دستور ساخت مسجد قبا را صادر کردند و مسجد قبا فقط محلی برای نمازگزاران و به جا آوردن اعمال نبود بلکه محلی برای مشورت و دورهم جمع شدن مسلمان و محفلی برای مهم‌ترین تصمیمات برای نبردها و شرایط اضطراری هم بود.

نقش محوری مساجد در انقلاب و دفاع مقدس

در ایران اسلامی هم مساجد نقشی محوری داشتند و انقلاب اسلامی ایران از کانون مساجد آغاز شد و گسترش یافت. روحانیون و سخنرانان از تریبون همین منبر مساجد مردم را آگاه می‌کردند و اعلامیه‌های علیه رژیم پهلوی در مساجد تکثیر و بین مردم توزیع می‌شد.

بعد از انقلاب و در دوران جنگ هم مساجد محلی برای جمع‌آوری کمک‌های مردمی برای رزمندگان، انجام تدارکات پشت جبهه و بسیاری از تصمیمات و کارهای استراتژیک بود. همچنان که مسجد خرمشهر در دوران دفاع مقدس در ایام اشغال این شهر به قلب پهنه مبارزات مردم این شهر با رژیم بعث عراق تبدیل شد و تا همیشه مسجد جامع خرمشهر نمادی از مقاومت مردم دلاور خرمشهر به شمار می‌آید و با دیدن گنبد فیروزه‌ای این مسجد یاد و خاطره مبارزات مردم این منطقه در دروان دفاع مقدس دوباره زنده می‌شود.

کمک به کاهش آسیب‌های اجتماعی

کمک به نیازمندان محله، جمع‌آوری جهیزیه برای زوج‌های بی‌بضاعت و وام‌های قرض‌الحسنه برای کمک به حل مشکلات اهالی محله از جمله کارهایی است که در مساجد انجام می‌شود. همچنین مساجد، محل خوبی برای توانمندسازی افراد بی‌بضاعت و زنان سرپرست خانوار هستند و اغلب مساجد کلاس‌هایی مانند قالیبافی، خیاطی و هنرهای دستی را برای بانوان برگزار می‌کنند تا آنها را برای چرخاندن چرخه‌های زندگی خود توانمند کنند و حتی گاهی بازارچه‌هایی برای فروش دست‌ساخته‌های این بانوان برگزار می‌کنند و از این طریق می‌توانند در کاهش آسیب‌های اجتماعی نقش بسزایی داشته باشند.

